

ИГРА НА DARTS

Румена Шиндлер-Коларова

Мира Душкова

[web](#)

В началото на представянето на поезията на Румена Коларова ми се иска да засегна въпроса за твореца и за емигрантството. Разбира се, това е огромна тема, която не би могла да се неутрализира в глобализирания свят. Темата е твърде комплексна. Свързана е не само с чисто физическото (географско) пребиване на човек в една страна, но и задава своите психологически и философски аспекти: идентификация, себеизразяване, себепостигане.

Не по-малко значим е и другият въпрос - откъснат от родината, как те възприемат сънародниците ти, продължават ли да мислят за теб като за българин или ти залепят етикета “живеещ в чужбина”? Кои връзки се прекъсват в родината и кои остават? Кои отношения от двете страни са най-важни за осъществяването ти като човек, кое те развива?

Нахвърляните най-общо въпроси разкриват една особеност - с пребиваването в чужда страна, съзнанието на емигранта е до голяма степен разполовено - между преди и сега, между тук и там, между бях и съм...

При Румена Коларова този проблем е изразен най-добре в стихотворението ѝ “Двойно гражданство”:

Сред своите
съм някак чужда,
сред чуждите -
съвсем далечна -
находка екзотична
и ненужна,
случайно ползвана
пътечка...

Изборът на език до голяма степен е свързан с идентификацията и с представянето в социума. Ако творецът пише на родния си език, той се обръща към публиката на своята родина, в случая - към малкия език и към по-затворен кръг от читатели. Думите, които са подбрани, са винаги тези, които удрят право в целта, не познават заобиколния път на смисъла. Ако творецът пише на родния си език, а после превежда произведенията си на друг език, той трансформира и собствените си чувства и емоции, а идиомите остават непреводими.

В случая, Румена Коларова избира да твори поезия на български език, което до голяма степен предполага определеността и насочеността на стиховете ѝ.

Проблемът за емигрантството в поезията на Румена Коларова не е основен, а е част от екзистенциалните въпроси, които занимават поетесата - животът с неизбежните раздели (затварянето на врати), с отдалечаването между родителите (образите на

майката и на дъщерята), с погубването на изначалната човешка невинност, с началото на любовта, но и с края в любовта, сравнен с “прегорял огън”, със “спомен за огън”.

Това е една питаща поезия, която иска да си изясни откъде започва всичко, как и защо се променя, съдено ли е на човек да се учи от грешките си или дори пак да повтори живота си, отново би стъпвал накриво, би губил приятелства и близки. Може би тук някъде е отговорът на доловеното от Р. Коларова човешко несъвършенство - неумението животът да се изживява пълноценно.

Обикновено стихотворенията са свързани с някакъв проблем, който трябва да се реши в рамките на самата творба. Това са стихотворения-отговори, които поетесата получава, докато пита самата себе си какво се случва (какво се е случило) с нея. В различни стихотворения може да се постави един и същ проблем, който има различни решения, в зависимост от променената гледна точка или от дистанцията на времето.

Заради безпощадните и стряскащи въпроси, които достигат до не по-малко болезнени и сепващи отговори, тази поезия звучи твърде лично и откровено. В нея няма никаква предвзетост, поза или маниер. Всичко, което пише Румена Коларова, е минало през сърцето ѝ.

Като основни теми в поезията на Румена Коларова различавам спомените, пропилените възможности и човешките взаимоотношения.

Спомените са тълкувани ту като задължителна необходимост (без тях човек се превръща в оголеност, в незащитеност: “*Сега земя без пръст/ останах, река без ромон на вода, гора без птици...*” - “След торнадо”), а друг път - като тегнещо бреме (“*все по ми е тежко/ да живея от спомени*”). Но спомените са толкова необходими, че ако човек се раздели с тях, сякаш се разделя със себе си, което е невъзможно (стихотворението “Продава се” говори за продажбата на едно жилище, чиято стойност е неизмерима - това е жилището на спомените, в което са израснали децата, където остава и съкровена част от душата на лирическата героиня). Спомените означават преосмисляне на миналото и на собствените постъпки.

Пропилените възможности е тема, върху която се градят немалко стихотворения на Румена Коларова (“Задущница”, “Вече”, “Фотограф”, “Тъга”). Усеща се тъга и носталгия по необратимото минало, което не може да се поправи, по онова, което се е случило или по това, което не се е състояло.

Тъгувам
за пустинния оазис,
миража в мен
до днес запазил.

Тъгувам за орловите крила,
с които никога
на път
не съм била.

(“Тъга”)

В стихотворението “Столетница” най-ясно проличава разбирането на поетесата за пропуснатите мигове. Разделите и отдалечаването от любимите хора не се неутрализират с годините, а се натрупват и човек изгубва едновременно няколко живота, включително и своя реален живот.

Човешките взаимоотношения в поезията на Румена Коларова са свързани с любовта и приятелството, с отношенията родители-деца. Стихотворенията, посетени на тази тема, се отличават с напрежение и драматизъм. Взаимоотношенията не са константни, те минават през различни, понякога трудно преодолими изпитания.

Когато се слее в едно образът на лирическият Аз от тази поезия, виждам го разколебан между искам и трябва, тук и там, спомен и настояще, минало и възможност... Но това разколебаване всъщност означава търсенето, неспокойствието, непримиримостта на твореца, за когото движението, в духовен план, означава живот.

В заключение ще обърна внимание на специфичното в стиховете на Румена Коларова. Веднага се усеща стремежът към минимализъм, към изчистване на езика откъм думи и откъм стилистични фигури. Прави впечатление липсата на метафори, на метонимии, на сравнения, чието наличие би допринесло за абстрактността на поезията, но това не би била поезията на Р. Коларова, която се стреми към конкретност и яснота. Стихотворенията обикновено са кратки, повечето заглавия - еднословни.

Като игра на дартс, стихотворенията ѝ се изстрелват право в целта.

И бих ли
се преборила
с един живот
безмилостно
повтарящ се?

(“Да можех пак”)

Румена Коларова. Гарвани. София: Бул-Корени, 2005.

Румена Коларова. Прашинки под небето. София: Бул-Корени, 2006.

© Мира Душкова

=====
© Електронно списание LiterNet, 03.05.2009, № 5 (114)

Текстът е четен на 10.03.2009 г. на представянето на книгите “Гарвани” и “Прашинки под небето” в КДК
- Русе.